

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Етика бізнесу та соціальна відповідальність»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Освітньо-професійна програма: Управління охороною здоров'я та фармацевтичним бізнесом

2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Управління закладами охорони здоров'я та фармацевтичним бізнесом» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 2 від 22 грудня 2022 року).

Розробники:

завідувач кафедри, к.е.н., доц. Рудінська О. В.
доцент кафедри, к.е.н., доц. Кусик Н. Л.
доцент кафедри, к.е.н., доц. Князькова В. Я.
професор кафедри, д.е.н., проф. Криленко В. І.
доцент кафедри, к.мед.н., доц. Бусел С. В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту охорони здоров'я
Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Завідувач кафедри

 Олена РУДІНСЬКА

Погоджено із гарантом ОПП

 Вікторія БОРИЦЬ

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з гуманітарних дисциплін
ОНМедУ

Протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з гуманітарних дисциплін ОНМедУ

 Володимир Кабанець
(підпис) (Ім'я/ПРИЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від "26" 08 2024 р.

Завідувач кафедри

 Олена Рудінська
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
Загальна кількість:	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	<i>Денна форма навчання</i> <i>Вибіркова дисципліна</i>	<i>Заочна форма навчання</i> <i>Вибіркова дисципліна</i>
Кредитів: 3		<i>Рік підготовки: 1</i>	<i>Рік підготовки: 1</i>
Годин: 90	Спеціальність 073 «Менеджмент»	<i>Семестр: 2</i>	<i>Семестр: 2</i>
Змістових модулів: немає	Рівень вищої освіти другий (магістерський)	<i>Лекції (18 год.)</i>	<i>Лекції (4 год.)</i>
		<i>Семінарські (0 год.)</i>	<i>Семінарські (0 год.)</i>
		<i>Практичні (24 год.)</i>	<i>Практичні (6 год.)</i>
		<i>Лабораторні (0 год.)</i>	<i>Лабораторні (0 год.)</i>
		<i>Самостійна робота (48 год.)</i>	<i>Самостійна робота (80 год.)</i>
		<i>у т.ч. індивідуальні завдання (0 год.)</i>	<i>у т.ч. індивідуальні завдання (0 год.)</i>
		<i>Форма підсумкового контролю – залік</i>	<i>Форма підсумкового контролю – залік</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання.

Мета: опанування здобувачем вищої освіти знань, формування елементів професійних компетентностей, отримання практичних навичок в сфері етичних засад сучасного бізнесу, як різновиду професійної етики, та соціальної відповідальності медичного бізнесу.

Завдання:

1. Засвоєння навичок використання норм ділової етики в бізнесі, професійної культури спілкування у ділових відносинах.
2. Засвоєння алгоритмів реалізації базових принципів соціальної відповідальності в діяльності медичного бізнесу.
3. Ідентифікація, аналіз і ранжування очікувань стейкхолдерів медичного бізнесу з позицій концепції соціальної відповідальності.
4. Набуття навичок розробки корпоративних кодексів для медичних закладів.
5. Збір і оцінка інформації для формування пропозицій і прийняття рішень щодо розробки та реалізації соціальних програм медичного закладу.
6. Вміння аналізувати соціальну звітність медичних закладів і готувати необхідну інформацію для її формування.
7. Засвоєння особливостей використання механізмів соціального підприємництва в медичному бізнесі.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Загальних (ЗК):

- ЗК 3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
ЗК 5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальних (СК):

- СК 5. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН 6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських

рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність.

ПРН 7. Організувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- основні поняття про етику бізнесу, як різновиду професійної етики, про професійну культуру спілкування, бізнес етикет, діловий етикет, службовий етикет;
- основні поняття соціальної відповідальності як сучасного підходу до бізнесу, зокрема в медичних закладах;
- десять базових принципів соціально відповідальних компаній за Глобальним договором ООН;
- інституційні основи формування сучасних моделей соціальної відповідальності бізнесу, зокрема медичного бізнесу;
- основні концепції щодо типів етичних корпоративних кодексів як способів підвищення етичного рівня медичного закладу;
- основні поняття з управління соціальними програмами медичного бізнесу (внутрішні та зовнішні корпоративні соціальні програми);
- особливості благодійної та меценатської діяльності, спонсорства як специфічного різновиду реклами;
- завдання та функції соціальної звітності в рамках соціальної відповідальності медичного бізнесу;
- основні положення щодо соціального підприємництва як сучасного підходу до бізнесу, зокрема в медичному бізнесі;
- специфічні відмінності соціального підприємництва від благодійної діяльності.

Вміти:

- використовувати особливості ділового спілкування за допомогою вербальних та невербальних засобів ділового спілкування, за різними формами ділової бесіди, ділової зустрічі, ділового прийому;
- виявляти економічні переваги соціальної відповідальності та ідентифікувати нефінансові ризики, які безпосередньо пов'язані з соціальною відповідальністю медичного бізнесу;
- розробляти корпоративні кодекси для медичних закладів;
- розробляти та реалізовувати соціальні програми медичного закладу за різними аспектами;
- використовувати положення базових стандартів з підготовки соціальної звітності, зокрема для медичних закладів;
- використовувати вигоди застосування механізмів соціального підприємництва в медичному бізнесі.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Етичні засади сучасного бізнесу та ділового спілкування.

Сутність та розвиток етики та моралі у суспільстві. Виникнення, поняття та сутність професійної етики. Етика бізнесу як різновид професійної етики. Ділова етика в бізнесі. Сутність, значення та основні види етичних норм у ділових відносинах. Професійна культура спілкування і бізнес етикет. Особливості ділового етикету. Службовий етикет. Поняття про ділове спілкування, його особливості. Вербальні засоби ділового спілкування. Невербальні засоби спілкування та їх класифікація. Індивідуальна бесіда як форма ділового спілкування. Інтерв'ю як вид індивідуальної ділової бесіди. Ділова телефонна розмова. Неформальна бесіда. Форми колективного обговорення проблем. Підготовка та проведення ділових зустрічей. Етикет проведення ділових

зустрічей та ділових прийомів. Ділова атрибутика: візитівки, сувеніри і подарунки в діловій сфері. Імідж ділової людини як умова ділового успіху.

Тема 2. Концептуальні основи розвитку соціальної відповідальності бізнесу.

Соціальні й моральні зобов'язання бізнесу: парадигма чотирьох рівнів відповідальності. Розуміння соціальної відповідальності бізнесу. Соціальна відповідальність як підхід до бізнесу: набір характеристик. Аргументи на користь соціальної відповідальності. Аргументи проти соціальної відповідальності. Концепція корпоративної соціальної відповідальності: розвиток та етапи. Концепції корпоративної соціальної відповідальності: теорія корпоративного «егоїзму», теорія корпоративного «альтруїзму», теорія «розумного егоїзму», інтегрований підхід до соціальної відповідальності. Причини розробки керівних принципів соціальної відповідальності. Причини висунення ініціативи Глобального договору ООН. Десять базових принципів соціально відповідальних компаній.

Тема 3. Соціальна відповідальність в системі управління медичним бізнесом.

Три моделі соціальної відповідальності: американська; європейська (в т.ч. британська і скандинавська моделі); японська або азіатська. Інституційні основи формування сучасних моделей соціальної відповідальності. Термін «стейкхолдер» в широкому та вузькому сенсі. Групи стейкхолдерів. Найбільш поширені напрями внутрішньої соціально відповідальної – активності. Економічні переваги соціальної відповідальності. Нефінансові ризики, які безпосередньо пов'язані з соціальною відповідальністю. Практики соціальної відповідальності, що існують в українських компаніях з точки зору заходів та програм за окремими напрямками (сферами). Переваги соціально відповідальної політики компанії: три найважливіших ознаки. Цілі розвитку тисячоліття. Цілі розвитку тисячоліття для України. Цілі сталого розвитку “Глобальні цілі сталого розвитку”. Корпоративна культура. Основні концепції, що асоціюються з культурою в організації. Етичні кодекси. Типи етичних кодексів. Корпоративні кодекси в організаціях: основні функції. Способи підвищення етичного рівня організації.

Тема 4. Управління соціальними програмами в медичному бізнесі.

Пріоритети соціальної політики бізнесу. Соціальні програми. Управління корпоративними соціальними програмами (соціальною відповідальністю). Соціальні програми бізнесу: внутрішні та зовнішні корпоративні соціальні програми. Розробка та реалізація соціальних програм за аспектами: напрями соціальних програм, типи соціальних програм, показники соціальних програм, формат опису соціальних програм, цикл управління соціальними програмами, організаційні моделі управління соціальними програмами, інструменти та механізми реалізації соціальних програм, оцінка ефективності соціальних програм. Благодійна та меценатська діяльність, спонсорство в Україні. Суспільно важливий маркетинг. Спонсорство як засіб комунікації. Порівняння спонсорства та благодійних внесків. Критерії відбору об'єктів спонсорювання. Становлення та розвиток спонсорства та меценатства в українському бізнесі. Спонсорство як специфічний різновид реклами.

Тема 5. Соціальна звітність та результативність соціальної відповідальності медичного бізнесу.

Стимули соціальної відповідальності в світі. Соціальна звітність у широкому розумінні. Корпоративний соціальний звіт. Соціальний (суспільний) аудит у широкому та вузькому розумінні. Соціальна звітність та соціальна відповідальність. Стандарти з підготовки соціальної звітності. Рейтинг відкритості та системності українських компаній у сфері соціальної відповідальності. Індекс прозорості найбільших українських компаній. Головні перешкоди повноцінного розвитку соціальної відповідальності в Україні. Завдання налагодження соціального діалогу по ланцюжку «влада — бізнес — суспільство». Основні тенденції розвитку соціальної відповідальності в Україні. Основні «помилки» українських компаній. Атрибути соціальної відповідальності з погляду зацікавлених сторін та громадськості. Ранжування мотивів соціальної відповідальності

для українського бізнесу. Переваги соціально відповідальної політики бізнесу.

Тема 6. Соціальна відповідальність та соціальне підприємництво в медичному бізнесі.

Виникнення соціального підприємництва. Основні положення щодо соціального підприємництва в наукових дослідженнях. Соціальне підприємництво: основні підходи. Основні концепції соціального підприємництва. Основні ознаки соціального підприємництва. Міжнародні громадські фонди. Відмінності соціального підприємництва від благодійної діяльності. Соціальне підприємництво як новий бізнес: поняття, характерні риси. Особливості соціального підприємництва в Україні. Зарубіжний досвід у сфері соціального підприємництва. Вигоди використання механізму соціального підприємництва.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	семінари	практичні	лабораторні	СРС
Тема 1. Етичні засади сучасного бізнесу та ділового спілкування.	14	2	0	4	0	8
Тема 2. Концептуальні основи розвитку соціальної відповідальності бізнесу.	14	2	0	4	0	8
Тема 3. Соціальна відповідальність в системі управління медичним бізнесом.	14	2	0	4	0	8
Тема 4. Управління соціальними програмами в медичному бізнесі.	16	4	0	4	0	8
Тема 5. Соціальна звітність та результативність соціальної відповідальності медичного бізнесу.	16	4	0	4	0	8
Тема 6. Соціальна відповідальність та соціальне підприємництво в медичному бізнесі.	16	4	0	4	0	8
Усього годин	90	18	0	24	0	48

Заочна форма навчання

Назви тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	семінари	практичні	лабораторні	СРС
Тема 1. Етичні засади сучасного бізнесу та ділового спілкування.	21	-	0	1	0	20
Тема 2. Концептуальні основи розвитку соціальної відповідальності бізнесу.	21	-	0	1	0	20
Тема 3. Соціальна відповідальність в системі управління медичним бізнесом.	12	1	0	1	0	10
Тема 4. Управління соціальними програмами в медичному бізнесі.	12	1	0	1	0	10
Тема 5. Соціальна звітність та результативність соціальної відповідальності медичного бізнесу.	12	1	0	1	0	10
Тема 6. Соціальна відповідальність та соціальне підприємництво в медичному бізнесі.	12	1	0	1	0	10
Усього годин	90	4	0	6	0	80

5. Теми лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

№	Назва теми	Денна форма Кіл-ть годин	Заочна форма Кіл-ть годин
1.	Тема 1. Етичні засади сучасного бізнесу та ділового спілкування.	2	-
2.	Тема 2. Концептуальні основи розвитку соціальної відповідальності бізнесу.	2	-
3.	Тема 3. Соціальна відповідальність в системі управління медичним бізнесом.	2	1
4.	Тема 4. Управління соціальними програмами в медичному бізнесі.	4	1
5.	Тема 5. Соціальна звітність та результативність соціальної відповідальності медичного бізнесу.	4	1

6.	Тема 6. Соціальна відповідальність та соціальне підприємництво в медичному бізнесі.	4	1
	Разом	18	4

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

№	Назва теми	Денна форма Кіл-ть годин	Заочна форма Кіл-ть годин
1.	Тема 1. Етичні засади сучасного бізнесу та ділового спілкування. Розв'язання ситуаційних завдань за темою. Виконання тестових завдань за темою. Презентація реферату за темою.	4	1
2.	Тема 2. Концептуальні основи розвитку соціальної відповідальності бізнесу. Розв'язання ситуаційних завдань за темою. Виконання тестових завдань за темою. Презентація реферату за темою.	4	1
3.	Тема 3. Соціальна відповідальність в системі управління медичним бізнесом. Розв'язання ситуаційних завдань за темою. Виконання тестових завдань за темою. Презентація реферату за темою.	4	1
4.	Тема 4. Управління соціальними програмами в медичному бізнесі. Розв'язання ситуаційних завдань за темою. Виконання тестових завдань за темою. Презентація реферату за темою.	4	1
5.	Тема 5. Соціальна звітність та результативність соціальної відповідальності медичного бізнесу. Розв'язання ситуаційних завдань за темою. Виконання тестових завдань за темою. Презентація реферату за темою.	4	1
6.	Тема 6. Соціальна відповідальність та соціальне підприємництво в медичному бізнесі. Розв'язання ситуаційних завдань за темою. Виконання тестових завдань за темою. Презентація реферату за темою.	4	1
	Разом	24	6

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№	Назва теми / види завдань	Денна форма Кіл-ть годин	Заочна форма Кіл-ть годин
1.	Тема 1. Етичні засади сучасного бізнесу та ділового спілкування. Самостійне опанування матеріалу за темою 1 Підготовка до практичних занять Підготовка доповіді та презентації до захисту реферату	8	20
2.	Тема 2. Концептуальні основи розвитку соціальної відповідальності бізнесу. Самостійне опанування матеріалу за темою 2 Підготовка до практичних занять Підготовка доповіді та презентації до захисту реферату	8	20
3.	Тема 3. Соціальна відповідальність в системі управління медичним бізнесом. Самостійне опанування матеріалу за темою 3 Підготовка до практичних занять Підготовка доповіді та презентації до захисту реферату	8	10
4.	Тема 4. Управління соціальними програмами в медичному бізнесі. Самостійне опанування матеріалу за темою 4 Підготовка до практичних занять Підготовка доповіді та презентації до захисту реферату	8	10
5.	Тема 5. Соціальна звітність та результативність соціальної відповідальності медичного бізнесу. Самостійне опанування матеріалу за темою 5 Підготовка до практичних занять Підготовка доповіді та презентації до захисту реферату	8	10
6.	Тема 6. Соціальна відповідальність та соціальне підприємництво в медичному бізнесі. Самостійне опанування матеріалу за темою 6 Підготовка до практичних занять Підготовка доповіді та презентації до захисту реферату	8	10
	Разом	48	80

7. Методи навчання

Лекції.

Практичні заняття:

- словесні методи: бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій;
- наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації);
- практичні методи: виконання тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань.

Самостійна робота:

- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять;
- самостійна підготовка доповіді та презентації для захисту реферату.

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль:

- усний контроль: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми;
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань за відповідними темами, оцінювання захисту реферату;
- тестовий контроль: оцінювання виконання тестових завдань за темами.

Підсумковий контроль: залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
  - методи: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми, участь здобувачів в обговоренні ситуаційних завдань
  - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
2. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
  - методи: оцінювання якості виконання реферату; оцінка доповіді, презентації та захисту реферату за відповідною темою
  - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
3. Оцінка теоретичних знань за темою заняття:
  - методи: оцінювання виконання тестових завдань за відповідною темою
  - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
4. Оцінка практичних навичок з теми заняття:
  - методи: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань за відповідною темою
  - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5,0 - 4,0 - 3,0 – 2,0), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну креативну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь у занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 70% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом

	правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь у занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на семінарських заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не виконано.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Здобувачі заочної форми навчання допускаються до участі в екзаменаційній сесії, якщо вони не мають заборгованості за попередній семестр і до початку екзаменаційної сесії виконали види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни (виконання індивідуального завдання).

Залік здійснюється: на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії - при стрічковій системі навчання, на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з одним десятковим знаком після коми.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки

(середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

10. Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус навчальної дисципліни
- Методична розробка до лекцій з навчальної дисципліни
- Методична розробка до практичних занять з навчальної дисципліни
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні завдання за темами дисципліни
- Тестові завдання за темами дисципліни

Навчально-методична література:

- Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
- Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Штурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.
- Корпоративна соціальна відповідальність: навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей, аспірантів та викладачів вищих навчальних закладів / Н.Л. Кусик, А.В. Ковалевська. Одеса – Харків: Видавництво «СІМ», 2014. 528 с.

11. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Етика бізнесу як різновид професійної етики. Ділова етика в бізнесі. Сутність, значення та основні види етичних норм у ділових відносинах.
2. Професійна культура спілкування і бізнес етикет. Особливості ділового етикету.
3. Службовий етикет. Поняття про ділове спілкування, його особливості.
4. Вербальні засоби ділового спілкування. Невербальні засоби спілкування та їх класифікація.
5. Індивідуальна бесіда як форма ділового спілкування. Інтерв'ю як вид індивідуальної ділової бесіди.
6. Форми колективного обговорення проблем. Підготовка та проведення ділових зустрічей. Етикет проведення ділових зустрічей та ділових прийомів.
7. Ділова атрибутика: візитівки, сувеніри і подарунки в діловій сфері. Імідж ділової людини як умова ділового успіху.
8. Соціальні й моральні зобов'язання бізнесу: парадигма чотирьох рівнів відповідальності. Розуміння соціальної відповідальності бізнесу.
9. Соціальна відповідальність як підхід до бізнесу: набір характеристик.
10. Аргументи на користь соціальної відповідальності. Аргументи проти соціальної відповідальності.
11. Концепція корпоративної соціальної відповідальності: розвиток та етапи.
12. Причини висування ініціативи Глобального договору ООН. Десять базових принципів соціально відповідальних компаній.
13. Три моделі соціальної відповідальності: американська; європейська (в т.ч. британська і скандинавська моделі); японська або азійська.
14. Інституційні основи формування сучасних моделей соціальної відповідальності. Термін «стейкхолдер» в широкому та вузькому сенсі. Групи стейкхолдерів.
15. Найбільш поширені напрями внутрішньої соціально відповідальної – активності.
16. Економічні переваги соціальної відповідальності. Нефінансові ризики, які безпосередньо пов'язані з соціальною відповідальністю.

17. Цілі розвитку тисячоліття. Цілі розвитку тисячоліття для України. Цілі сталого розвитку “Глобальні цілі сталого розвитку”.
18. Корпоративна культура. Основні концепції, що асоціюються з культурою в організації.
19. Етичні кодекси. Типи етичних кодексів.
20. Корпоративні кодекси в організаціях: основні функції. Способи підвищення етичного рівня організації.
21. Пріоритети соціальної політики бізнесу. Соціальні програми. Управління корпоративними соціальними програмами (соціальною відповідальністю).
22. Соціальні програми бізнесу: внутрішні та зовнішні корпоративні соціальні програми.
23. Розробка та реалізація соціальних програм за аспектами.
24. Благодійна та меценатська діяльність, спонсорство в Україні.
25. Суспільно важливий маркетинг. Спонсорство як засіб комунікації.
26. Порівняння спонсорства та благодійних внесків.
27. Становлення та розвиток спонсорства та меценатства в українському бізнесі. Спонсорство як специфічний різновид реклами.
28. Стимули соціальної відповідальності в світі.
29. Соціальна звітність у широкому розумінні. Корпоративний соціальний звіт.
30. Соціальна звітність та соціальна відповідальність. Стандарти з підготовки соціальної звітності.
31. Головні перешкоди повноцінного розвитку соціальної відповідальності в Україні.
32. Завдання налагодження соціального діалогу по ланцюжку «влада — бізнес — суспільство».
33. Основні тенденції розвитку соціальної відповідальності в Україні. Основні «помилки» українських компаній.
34. Атрибути соціальної відповідальності з погляду зацікавлених сторін та громадськості. Ранжування мотивів соціальної відповідальності для українського бізнесу.
35. Переваги соціально відповідальної політики бізнесу.
36. Виникнення соціального підприємництва. Соціальне підприємництво: основні підходи.
37. Основні концепції соціального підприємництва. Основні ознаки соціального підприємництва.
38. Міжнародні громадські фонди. Відмінності соціального підприємництва від благодійної діяльності.
39. Соціальне підприємництво як новий бізнес: поняття, характерні риси. Особливості соціального підприємництва в Україні.
40. Зарубіжний досвід у сфері соціального підприємництва. Вигоди використання механізму соціального підприємництва.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Борщ В.І. Управлінський капітал в системі охорони здоров'я: теорія і методологія: дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / В.І. Борщ; Національний університет "Чернігівська політехніка". Чернігів, 2020. 529 с.
2. Гриценко Т.Б., Іщенко Т.Д., Мельничук Т.Ф. Етика ділового спілкування: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 344 с.
3. Інформаційні технології та інновації в економіці, управлінні проектами і програмами: монографія / за заг. ред. В.О. Тимофєєва, І.В. Чумаченко. Харків: ФОП Панов А.М., 2016. 404 с. / Ковалевська А.В., Кусик Н.Л. Розділ 2. Управління проектами та інформаційні технології. Підрозділ 2.3. Побудова моделі взаємодії зі стейкхолдерами. С. 297 – 306.

4. Корпоративна соціальна відповідальність: навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей, аспірантів та викладачів вищих навчальних закладів / Н.Л. Кусик, А.В. Ковалевська. Одеса – Харків: Видавництво «СІМ», 2014. 528 с.
5. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
6. Моделювання процесів в економіці та управлінні проектами з використанням нових інформаційних технологій: монографія / за заг. ред. В.О. Тимофєєва, І.В. Чумаченко. Харків: ХНУРЕ, 2015. 245 с. / Ковалевська А.В., Кусик Н.Л., Таран Н.С. Розділ 1.13. Формування моделі соціально відповідальної діяльності компанії. С. 150 – 160.
7. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Шутурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.
8. Професійна і прикладна етика: навчальний посібник / Аболіна Т.Г., Рогожа М.М., Василькевич Я.З., Заболотна В.О., Коцур В.П., Рик С.М.; за заг. ред. Коцура В.П. Препринт. Переяслав-Хмельницький, 2016. 314 с.
9. Радченко С.Г. Етика бізнесу: навчальний посібник / 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 396 с.
10. Соціальна відповідальність влади, бізнесу, громадян: Монографія: у 2-х т. / за ред. Г.Г. Півняк; М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. Дніпропетровськ: Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет», 2014. Т. І. – 629 с. / Кусик Н.Л., Рудинская Е.В. Розділ 1. Соціальна відповідальність бізнесу, як основа сталого розвитку економіки. - Идентификация и методические подходы к оценке уровня социальной ответственности бизнеса. С. 316 – 324.
11. Соціальна відповідальність як форма забезпечення сталого розвитку господарюючих систем: суспільство, галузь, підприємство: монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. Ніценка В.С., к.е.н., доц. Кусик Н.Л. Одеса: ТОВ «Лерадрук», 2017. 277 с.
12. Формування сучасних механізмів розвитку інноваційної сфери економіки: монографія / [колектив авторів] за наук. ред. І.Ю. Швець. Сімферополь: Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського, «ДІАЙП», 2013. 386 с. / Кусик Н.Л., Ковалевська А.В. Розділ 5 «Науково-методичне забезпечення інформаційно-аналітичної системи моніторингу, аналізу і оцінки інвестиційної ситуації», параграф 5.4 «Ефективність соціально відповідальної діяльності: взаємозв'язок із інвестиційним кліматом та привабливістю». С. 280 – 300.

Додаткова:

1. Аболіна Т.Г. Прикладна етика: підручник / за наук. ред. Панченко В.І. Київ: Центр учбової літератури», 2012. 392 с.
2. Відповідальний маркетинг. Київ: Видавничий дім «АДЕ Ф-Україна», 2012. 40 с.
3. Впровадження корпоративної соціальної відповідальності в Україні. URL: <https://www.srm-ukraine.org/ru/vprovadzheniya-korporativnoyi-socialnoyividpovidalnosti-v-ukrayini/>
4. Гітіс Т. П. Дослідження зарубіжного досвіду соціальної відповідальності бізнесу і можливості його адаптації до вітчизняних умов URL: [http://www.evdjournal.org/download/2017/3\(49\)/pdf/08-Gitis.pdf](http://www.evdjournal.org/download/2017/3(49)/pdf/08-Gitis.pdf)
5. Етика бізнесу: навчальний посібник / С.М. Лихолат, І.Б. Гапій. Київ: Знання, 2013. 367 с.
6. Етика ділового спілкування: навчально-методичний посібник для студ. ВНЗ / Харченко С.Я., Краснова Н.П., Юрків Я.І. Луганськ: Вид-во ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2012. 507 с.
7. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика: підручник / Саприкіна М.А., Ляшенко О., Саєнсує М.А., Місько Г.А., Зінченко А.Г.; (за науковою редакцією д.е.н., проф., засл. діяч науки і техніки України Редькіна О.С.). Київ: ТОВ

- «Фарбований лист», 2011. 480 с.
8. Основи менеджменту і маркетингу в медицині: навчальний посібник / Єрошкіна Т.В., Татаровський О.П., Полішко Т.М., Борисенко С.С. Донецьк: РВВ ДНУ, 2012. 64 с.
  9. Охорона здоров'я України: стан, проблеми, перспективи: спеціалізоване видання / В.В. Лазоришинець, Н.О. Лісневська, Л.Я. Ковальчук та ін. Київ, 2014. 608 с.
  10. Офіційна сторінка Глобального Договору ООН. URL: <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles>
  11. Політика та публічне управління у сфері охорони здоров'я: підручник / М.М. Білинська, Н.О. Васюк, Л.І. Жаліло та ін. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ: НАДУ, 2017. Т. 1. 284 с.
  12. Рудінська О.В., Яроміч С.А. Корпоративний менеджмент: навчальний посібник. Київ: КНТ, Ельга-Н, 2008. 416 с.

13. Електронні інформаційні ресурси

1. Етика сьогодні: Інформаційний ресурс <http://www.etica.in.ua/>
2. Етика бізнесу: Інформаційний ресурс www.etica.in.ua/etika-biznesu/
3. Sustainable business <http://www.csrjournal.com>
4. CSR Ukraine (Центр «Розвиток КСВ в Україні») www.csr-ukraine.org
5. Глобальний договір ООН (Global Compact) <http://www.unglobalcompact.org;>
www.globalcompact.org.ua
6. Інформаційний ресурс «Бізнес молодість» <https://blog.molodost.bz/development/delovoy-etiket/>
7. Центр академічної етики та досконалості в освіті: Інформаційний ресурс <http://e-csr.org.ua/my-list>
8. Керівництво GRI зі звітності в галузі стійкого розвитку www.globalreporting.org
9. Публічні звіти з КСВ в світових базах www.corporateregister.com
10. Професійна асоціація корпоративного управління www.cgpa.com.ua
11. Соціальна звітність <http://www.csrjournal.com>
12. ISO 26000 : 2010 «Посібник із соціальної відповідальності» http://www.meraua.com/files/ISO_26000_-Rus--draft.pdf
13. Economic Sociology: European Electronic Newsletter <http://www.econsoc.mpifg.de>
14. The Institute for Social and Ethical Accountability www.accountability.co.uk